

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS KALBOS IR LYTIES PAGRINDAIS IMPLANTOLOGIJOS KLINIKOS „DENTZZ“ DARBO SKELBIME TYRIMO

2023 m. balandžio 26 d. Nr. (23)SN-31)SP-29

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama ir Tarnyba) 2023 m. vasario 28 d. gautas pareiškėjos (duomenys neskelbtini) (toliau vadinama ir Pareiškėja) 2023 m. vasario 27 d. skundas dėl galimos diskriminacijos kalbos pagrindu implantologijos klinikos „Dentzz“ (toliau vadinama – Kliniką) darbo skelbime dėl administratorės pareigų (toliau vadinamas ir Darbo skelbimu). Darbo skelbime rašoma, kad „Dentzz Kliniką ieško administratorės <...>, Būtina: Laisvai kalbėti Rusų kalba (pradmenų neužtenka)“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2023 m. kovo 1 d., vadovaujantis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 25 straipsnio nuostatomis, kreiptasi į Pareiškėją, prašant patikslinti skundą: ar Pareiškėja kandidatavo (ketino kandidatuoti) į pareigas, kurios nurodytos skunde cituojamame darbo skelbime; ar į skelbime nurodytas pareigas Pareiškėja buvo nepriimta dėl neatitikimo keliamiems reikalavimams (jei taip, prašyta nurodyti kokiems).

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2023 m. kovo 15 d. raštu Nr. (23)SN-31)S-120 kreipėsi į Klinikos vadovą (-ę) ir paprašė motyvuotai atsakyti: kas ir kieno nurodymu parengė ir išplatino Darbo skelbimą; kur buvo publikuojamas Darbo skelbimas, kokioje (kokiose) interneto svetainėje (svetainėse); ar Darbo skelbime buvo nurodytas reikalavimas laisvai kalbėti rusų kalba (jei taip – kokioms funkcijoms atlikti Klinikos administratorėi (-iui) reikia gerai mokėti rusų kalbą), ar kandidatui (-ei) keliamas reikalavimas mokėti lietuvių kalbą; ar Darbo skelbime buvo nurodyta, kad ieškoma administratorės (jei taip, prašyta paaiškinti, dėl kokių priežasčių, motyvų ir kieno sprendimu (nurodymu) minėtos pareigos

buvo siūlomos tik moterims); ar realiai kandidatams (-ėms) sudaromos lygios galimybės nepaisant lyties dirbti Klinikoje (jeigu taip, prašyta pagrįsti savo atsakymą); prašyta nurodyti, kokios lyties asmenys kandidatavo į minėtas pareigas; prašyta pateikti informaciją, kokias kalbas mokantys (-čios) kandidatai (-ės) kandidatavo į administratoriaus (-ės) pareigas; ar į minėtas pareigas yra priimtas (-a) darbuotojas (-a), jei taip – kokia šio asmens lytis.

Taip pat prašyta pateikti ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė 2023 m. balandžio 4 d. raštu Nr. (23)SN-31)S-147 kreipėsi į Klinikos vadovą (-ę) ir paprašė motyvuotai atsakyti į pirmuoju raštu užduotus klausimus.

Pakartotinai prašyta pateikti ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2023 m. balandžio 5 d. Tarnyboje gautas Klinikos elektroninis laiškas: „Laba diena, Dabar jau pamačiau laišką. Rytoj pasistengsiu atsakyti.“

2023 m. balandžio 6 d. Tarnyboje gautas Klinikos atsakymas elektroniniu laišku į pakartotinį paklausimą (toliau – Atsakymas). Atsakyme aiškinama:

„Taip, pripažįstame, kad skelbime nepaminėjome vyriškos lyties kandidato į administratorius, tiesiog nepagalvojant įvyko žmogiškas faktorius – klaida, ateityje žinosime ir tokios klaidos nebekartosime. O kas liečia rusų kalbos pageidavimą, tai priežastis tokia, kad Klaipėdoje turime labai daug rusakalbių pacientų, dėl to labai svarbu pacientams išsamiai išaiškinti informaciją dėl gydymo eigos ir t. t vis dėlto tai yra medicina, mes dirbame su implantacijomis, todėl informacija pacientui turi būti perduota nepriekaištingai, nes kitu atveju galime turėti labai didelių pasekmių ateityje. Tikimės supratingumo į šią nemalonią situaciją.“

Pateiktame Atsakyme į kitus minėtus lygių galimybių kontrolierės Klinikai išsiųstais raštais Nr. (23)SN-31)S-120 ir Nr. (23)SN-31)S-147 teiktus klausimus neatsakė.

Pareiškėja Tarnybai nepateikė atsakymų į paklausimą.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Klinika, interneto tinklalapyje www.odontologija.com patalpindama Darbo skelbimą dėl administratorės pareigų, kuriame nurodyta: „Dentzz Klinika ieško administratorės <...>, Būtina: Laisvai kalbėti Rusų kalba (pradmenų neužtenka)“, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus.

Tyrimo metu taip pat buvo vertinama, ar Klinika, www.odontologija.com patalpindama Darbo skelbimą dėl administratorės pareigų ir pareigas nurodydama tik moteriškąją gimine, nepažeidė Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeiminių padėtį, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Tyrimo metu nevertintos aplinkybės dėl Pareiškėjos priėmimo į darbą, nes Pareiškėja Tarnybai nenurodė ar pati kandidatavo į Skelbime nurodytas pareigas.

Paminėtinas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos tikslas, kuris yra – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, kurios III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi

asmenys yra lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos.

Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės

orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais, ir vertinama, ar tokiose pačiose, ar panašiose aplinkybėse jie traktuojami vienodai. Vertinant diskriminaciją kalbos pagrindu, nustatoma, ar asmuo nemokėdamas tam tikros kalbos, atsiduria mažiau palankioje padėtyje nei kitas asmuo, mokantis šią kalbą.

Skelbime dėl administratorės pareigų nurodytas reikalavimas (laisvai kalbėti rusų kalba, o ne kita Europos Sąjungos oficialia užsienio kalba) suponuoja teiginį, kad prioritetas bus teikiamas asmeniui, mokančiam būtent rusų kalbą, t. y., pretendentas (-ė), nemokantis (-i) rusų kalbos, bet laisvai kalbantis (-i) kita užsienio kalba ir atitinkantis (-i) kitus specialiuosius reikalavimus, negalės pretenduoti į administratorės (-iaus) pareigas. Nagrinėjamu atveju, tiriant diskriminaciją kalbos pagrindu, svarbu nustatyti, ar reikalavimas mokėti rusų kalbą yra pagrįstas.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta nuostata, skelbianti, kad teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Dėl reikalavimo laisvai kalbėti rusų kalba

Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad Klinika interneto tinklalapyje www.odontologija.com paskelbė Darbo skelbimą dėl administratorės pareigų, kuriame nurodyta, kad „Dentzz Klinika ieško administratorės <...>, Būtina: Laisvai kalbėti Rusų kalba (pradmenų neužtenka)“.

Tarnyba kreipėsi į Kliniką, prašydama pagrįsti Skelbime nurodytą reikalavimą – laisvai kalbėti rusų kalba, nurodant, kokioms funkcijoms atlikti Klinikos administratorėi (-iui) reikia gerai mokėti rusų kalbą bei ar kandidatui (-ei) keliamas reikalavimas mokėti lietuvių kalbą.

Tyrimo metu Atsakyme dėl reikalavimo administratorėi (-iui) laisvai kalbėti rusų kalba Klinika tiesiogiai nepranešė, kokioms funkcijoms atlikti administratorėi (-iui) reikia gerai mokėti rusų kalbą, ir neatsakė, ar kandidatui (-tei) keliamas reikalavimas mokėti lietuvių kalbą, bei nepateikė informacijos, kokias kalbas mokantys (-čios) kandidatai (-ės) kandidatavo į administratoriaus (-ės) pareigas. Tačiau Klinika pateikė informaciją: „Klaipėdoje turime labai daug rusakalbių pacientų, dėl to labai svarbu pacientams išsamiai išaiškinti informaciją dėl gydymo eigos ir t. t vis dėlto tai yra medicina, mes dirbame su implantacijomis, todėl informacija pacientui turi būti perduota nepriekaištingai, nes kitu atveju galime turėti labai didelių pasekmių ateityje.“

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 7 punkte įtvirtinta, jog diskriminacija nelaikomi atvejai, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tam tikra žmogaus savybė yra esminis ir lemiamas profesinis reikalavimas, o šis tikslas yra teisėtas ir reikalavimas yra proporcingas.

Šiuo atveju Klinika pateikė argumentus, jog dėl teikiamų paslaugų specifikos bei pacientų vartojamos kalbos (rusų) Klinikos darbuotojui (-ai) svarbu laisvai kalbėti rusų kalba, informaciją apie gydymo eigą, medicininės procedūras būtina perteikti „nepriekaištingai“. Sutiktina, jog šiuo atveju reikalavimas darbuotojui (- ai) kalbėti rusų kalba gali būti pateisinamas kaip esminis ir pagrįstas profesinis reikalavimas.

Remiantis tuo, kas išdėstyta, konstatuotina, kad interneto tinklalapyje www.odontologija.com paskelbto Skelbimo į administratorės pareigas aprašyme nurodytas specialusis reikalavimas (laisvai kalbėti rusų kalba) neprieštarauja Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio nuostatomis, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios,

etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus, taip pat įpareigojama taikyti vienodus atrankos kriterijus priimamiems į darbą asmenims.

Dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu

Vertinant galimą diskriminacijos lyties pagrindu bei Skelbimo atitikimą Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio ir Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio nuostatomis, pažymėtina, kad Klinika Atsakyme nepaaiškino, dėl kokių priežasčių, motyvų ir kieno sprendimu (nurodymu) minėtos pareigos buvo siūlomos tik moterims, nepateikė informacijos, ar kandidatams (-ėms) realiai sudaromos lygios galimybės nepaisant lyties dirbti Klinikoje, bei nenurodė, kokios lyties asmenys kandidatavo į minėtas pareigas.

Darbo skelbime rašoma, kad „Dentzz Klinika ieško administratorės“. Klinika Atsakyme rašė: „pripažįstame, kad skelbime nepaminėjome vyriškos lyties kandidato į administratorius, tiesiog nepagalvojant įvyko žmogiškas faktorius – klaida, ateityje žinosime ir tokios klaidos nebekartosime“.

Pažymėtina, kad tas pats Skelbimas interneto tinklalapyje www.odontologija.com tebėra aktyvus (Skelbimas patalpintas 2023 m. vasario 25 d.); jame nurodyta, kad „Dentzz Klinika ieško administratorės“.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 7 punkto nuostatas, tiesiogine diskriminacija nėra laikomi tokie atvejai, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tam tikra žmogaus savybė yra esminis ir lemiamas profesinis reikalavimas, o šis tikslas yra teisėtas ir reikalavimas yra proporcingas.

Atsižvelgiant į tai, kad nėra objektyvių priežasčių, galinčių lemti tai, jog Darbo skelbimu siūlomos darbo funkcijos galėtų būti siejamos tik su moters lytimi, nėra pagrindo teigti, kad šias darbo funkcijas galėtų atlikti tik moterys. Pažymėtina, jog Klinikos nurodyta aplinkybė, kad įvyko klaida, nesudaro pagrindo konstatuoti, kad Klinika pateikė įrodymus, pagrindžiančius būtinumą taikyti lyties kriterijų darbo ieškantiems asmenims (Lygių galimybių įstatymo 4 str.), ypač atsižvelgiant į aplinkybę, kai skelbimas vis dar yra aktyvus. Dėl šios priežasties vyrai, pretenduojantys į pareigas Klinikoje, gali būti atgrasomi nuo kandidatavimo į pareigas dėl savo lyties.

Konstatuotina, kad Klinika Darbo skelbimu nepagrįstai išskyrė pretendento lytį, nurodydama, jog ieškoma administratorės. Šiais veiksmais Klinika padarė Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio reikalavimų ir Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio reikalavimų pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 2 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundo dalį dėl diskriminacijos kalbos pagrindu pripažinti nepagrįsta, nepasitvirtinus pažeidimams.
2. Dėl diskriminacijos lyties pagrindu kreiptis į Kliniką ir siūlyti nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, t. y. pakoreguoti Skelbimą, atsižvelgiant į Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio ir Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatas, bei sudaryti sąlygas visiems asmenims, nepaisant lyties, pretenduoti į pareigas.
3. Su sprendimu supažindinti Kliniką ir Pareiškėją.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė